

ВИДИ ЕФЕКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Інноваційна діяльність підприємств є комплексом економічних, технічних, правових, соціальних заходів, пов'язаних із розробкою, впровадженням та використанням інновацій, який має на меті досягнення певного економічного та / або соціального ефектів. Отже, ефективна інноваційна діяльність спричиняє появу різних ефектів в результаті такої діяльності.

В економічному тлумачному словнику надається більш розгорнуте визначення категорії ефект, яким є досягнутий результат в його матеріальному, грошовому, соціальному вираженні.

Таким чином ефект інноваційної діяльності, тобто інноваційний ефект можна визначити як отримання додаткових переваг в матеріальному, грошовому та соціальному вираженні в результаті реалізації комплексу економічних, технічних, правових, соціальних заходів, пов'язаних із розробкою, впровадженням та використанням інновацій.

Інноваційний ефект складається із множини ефектів, кількість яких в літературі варіює від одного – економічного до десяти. При цьому, більшість дослідників наголошує на тому, що інноваційний ефект може мати як кількісний, так і якісний характер прояву, а відповідно, мати не лише вартісний, але й трудовий та натуральний вимір.

Огляд літературних джерел показав, що частина дослідників вважає, що ефекти, які мають кількісний вимір поглинаються економічним, і лише ефекти, що мають якісний вимір – існують окремо. Разом з тим, значна частина дослідників не погоджується із такою думкою, вважаючи, що кожен із видів інноваційних ефектів існує самостійно, незалежно від його кількісної чи вартісної природи. Ми погоджуємось із другою групою вчених, оскільки в будь-якому економічному дослідженні в першу чергу необхідно зважати на сутність певного явища і безпосередній результат впливу певного окремого ефекту на інноваційну діяльність в цілому. Кожен із інноваційних ефектів здійснює прямий чи опосередкований вплив на інший інноваційний ефект або ж зумовлює його появу в результаті так званої «ланцюжкової реакції».

На думку В. П. Соловйова інноваційні ефекти поділяються на технічні, часові та економічні. При цьому важливість та пріоритетність кожного з цих ефектів визначається в залежності від певної мети, яка виникає в процесі інноваційної діяльності. Крім того, вчений слушно зазначає, що інноваційні ефекти можуть мати як глобальний (світовий) прояв, так і регіональний, або ж локальний.

Узагальнення підходів різних авторів до видів інноваційних ефектів надало можливість систематизувати їх види: глобальний, регіональний, часовий, науково-технічний, маркетинговий, фінансовий, економічний, соціальний, екологічний, ресурсний.

Глобальний інноваційний ефект виникає у випадку появи глобальних базових інновацій, які спричиняють прорив в науково-технічному або ж економічному процесах. Даний ефект характеризується зміною науково-технологічного укладу та світової економіки в цілому.

Регіональний ефект інноваційної діяльності виникає у випадку, якщо інноваційна діяльність підприємств носить регіональний характер, та проявляється у зростанні кількості робочих місць в конкретному регіоні, поліпшенні забезпеченості ресурсами, товарами.

Науково-технічний інноваційний ефект характеризується такими показниками як новизна, корисність, естетичність, компактність.

Часовий інноваційний ефект характеризує економію часу на впровадження та розробку інноваційного продукту, або ж суттєве зменшення тривалості окупності певного проекту.

Фінансовий інноваційний ефект характеризує ступінь впливу результатів інноваційної діяльності на кінцевий фінансовий результат роботи підприємства.

Маркетинговий інноваційний ефект виникає в результаті зменшення витрат та часу на впровадження інноваційного продукту на ринок.

Ресурсний інноваційний ефект проявляється в економії фінансових, трудових, матеріальних ресурсів в результаті здійснення інноваційної діяльності. Як правило, даний вид ефекту виникає в результаті прояву науково-технічного ефекту.

Соціальний інноваційний ефект спричинений тим, що в результаті інноваційної діяльності може виникнути інноваційний продукт, який забезпечує задоволення потреб людини та суспільства на якісно новому рівні. Соціальний інноваційний ефект проявляється у підвищенні якості життя населення та оцінюється покращенням умов праці, змінами у стані здоров'я працівників, збільшенням тривалості вільного часу. Окремі інновації апіорі є соціальними і спрямовані на задоволення саме соціальних потреб. Необхідно зазначити, що даний вид ефекту досить часто важко оцінити за допомогою певних показників, тому для оцінки рівня соціального інноваційного ефекту використовують переважно такий метод як експертне оцінювання на основі результатів анкетування населення.

Екологічний інноваційний ефект має прояв у покращенні екологічної ситуації у певному регіоні, країні, світі і характеризується зменшенням викидів шкідливих речовин, підвищенням рівня екологічності продукції.

Актуальність даного ефекту інноваційної діяльності зумовлена тим, що в сучасних умовах досить часто використання складних технологічних виробів, установок призводить до суттєвого погіршення екологічної ситуації. Тому питання екологічності інноваційної продукції, а також вплив технологічного процесу виготовлення інноваційної продукції на навколишнє середовище стає одним із головних факторів, які впливають на прийняття рішення щодо доцільності інноваційної діяльності.

У більшості літературних джерел основна увага приділяється оцінці економічного ефекту. Оцінка даного ефекту враховує необхідність вкладення коштів в інноваційний проект, а тому ґрунтується на інвестиційних аспектах і, як правило, оцінюється за допомогою показників, які характеризують доцільність вкладення коштів в інноваційні проекти. Економічний ефект визначається перевищенням вартісної оцінки результатів інноваційної діяльності над вартісною оцінкою пов'язаних з нею витрат.

Сукупність усіх зазначених ефектів інноваційної діяльності складає інтегральний інноваційний ефект.

Таким чином, ефект від інноваційної діяльності, тобто інноваційний ефект являє собою отримання додаткових переваг в матеріальному, грошовому та соціальному вираженні в результаті реалізації комплексу економічних, технічних, правових, соціальних заходів, пов'язаних із розробкою, впровадженням та використанням інновацій.